

Més enllà de jutjats i tribunals, el Dret també es construeix en laboratoris d'idees. Des de la IA fins a la bioètica, el món actual exigeix respostes jurídiques a problemes que encara no tenen solució clara.

Per **REDACCIÓ XXII**

Descobrint la recerca en Dret

LA RECERCA ÉS CLAU PER ANTICIPAR I RESOLDRE ELS DILEMES DE LA SOCIETAT

Habitualment, quan es pensa en Dret, rarament ve al cap la seva faceta investigadora. És habitual, en canvi, que s'identifiqui el Dret amb la seva part més aplicativa, la qual ens porta a la Justícia i, en general, a l'exercici de professions vinculades a l'extens món jurídic: advocacia, judicatura, fiscalia, notariat o registre. Però, la veritat és que, més enllà d'aquest escenari que tant ens atrau per la seva dinamicitat i per la seva connexió amb la realitat quotidiana, existeix també una altra faceta, segurament més recòndita als ulls de la ciutadania: la recerca en Dret.

Aquesta branca del coneixement jurídic, sovint silenciosa, és important per comprendre com evoluciona i s'adapta el marc normatiu a les transformacions socials, econòmiques, tecnològiques i polítiques. El Dret no és una estructura rígida ni atemporal: canvia, es reformula i es debat, i en aquest procés la recerca hi té un paper clau.

PER QUÈ CAL INVESTIGAR EN DRET?

Hi ha recerca en Dret perquè la recerca d'una solució harmònica a la regulació de la vida en societat porta

el jurista a fer-se, com és natural, preguntes. La més elemental de totes sol sorgir de la novetat, fruit de l'evolució de la societat en qualsevol de les seves dimensions. N'hi ha prou de pensar, per posar un tema actual, en la intel·ligència artificial. Per a un jurista, la IA porta immediatament al dilema del repartiment de responsabilitats provocades per un mal ús o, simplement, per un error en el pronòstic. Qui n'és el responsable? L'usuari? L'empresa que la desenvolupa? L'algoritme mateix?

Aquest és només un exemple. A l'avantguarda de la Ciència hi ha, en efecte, un cabal permanent d'incògnites, moltes provocades per la tensió entre el progrés i les llibertats i drets fonamentals. Què dir, si estirem el fil, de la Bioètica? Els avenços en genètica, en medicina reproductiva o en el final de la vida humana plantegen interrogants de primer ordre. Però no cal buscar problemes complexos. Fins i tot en qüestions més corrents —com l'habitatge, el treball o l'ús de les dades personals— trobem bones preguntes jurídiques.

Tota la realitat que ens envolta amaga dilemes que interpel·len l'investigador jurídic. Al cap i a la fi, el Dret és indisociable de la societat. I, sense una resposta jurídica harmònica, el conflicte està servit. Encara que no sigui el protagonista mediàtic, és indiscutible que el devenir del canvi climàtic, de l'edició genètica, dels viatges espacials, de la salut i el benestar emocional, i així successivament, dependrà, en menor o major mesura, de la seva regulació o, més precisament, de com ordenem jurídicament els dubtes i conflictes que es plantegen.

UNA METODOLOGIA PRÒPIA

El Dret té una tècnica, un mètode. Parteix d'unes fonts, que són la base de la recerca. No es tracta aquí de fer una explicació epistemològica completa, però uns apunts solts poden servir per entendre-ho. Un dels mètodes més estesos és la comparació amb altres països que tenen models homologables al nostre. Vegem què es diu sobre aquest mateix problema a França, Alemanya o Itàlia, per exemple, i quines solucions proposen els seus respectius sistemes.

També importa l'origen de les normes. Analitzem, doncs, com es van aprovar, quin debat polític i social les va envoltar i intentem aclarir les seves arrels històriques. També és transcendent l'aplicació concreta del Dret i, d'aquí, l'estudi de les resolucions de les diferents instàncies judicials i, en general, de la seva empremta real. No és estrany que el propòsit inicial d'una norma —el que es pretenia en

aprovar-la— es desvirtuï amb el temps o en la seva aplicació pràctica.

Això fa créixer la importància de l'anàlisi empírica i de l'ús de dades estadístiques per contrastar els efectes reals de la norma. La combinació d'aquests i altres elements busca compondre la resposta més harmònica per millorar les normes que tenim o facilitar la presa de decisions per part dels diferents poders públics i operadors privats.

TRANSFERÈNCIA I RECONeixEMENT

La publicació científica és també, en Dret, la manera més estesa de plasmar els resultats assolits. Tanmateix, els investigadors jurídics no solen fer el pas posterior de la divulgació, és a dir, la traducció dels resultats assolits a un llenguatge més comprensible per al públic en general. Això provoca una certa invisibilitat de la seva tasca. Passa quelcom semblant amb la transferència, que so-

“LA POCA DIVULGACIÓ DE LA TRANSFERÈNCIA DEL CONEIXEMENT JURÍDIC DIFICULTA PERCEBRE LA FACETA DE LA RECERCA EN EL SECTOR DEL DRET.”

vint és poc visible tot i existir.

És relativament freqüent que investigadors en Dret participin en l'elaboració de normes, dictàmens o reformes legislatives. Curiosament, en temps de l'Estudi General medieval, els grans professors de Dret que van ensenyar aquí, a més de per les obres que ens van deixar escrites, eren molt reconeguts en el seu temps per la seva contribució a diferents come-

ses públiques. Paradigmàtic és el cas de Pere Despens, professor de Dret Civil, la participació del qual va ser determinant en la incorporació de la Vall d'Aran a la Corona d'Aragó.

Aquesta part, però, rarament es destaca avui dia. La divulgació i la visualització de la transferència constitueixen dos dels punts febles de la recerca jurídica i una de les claus que explica que, en general, la ciutadania tingui dificultats per visualitzar aquesta faceta del Dret. Sovint, el desconeixement es tradueix en una manca de consideració del potencial transformador del Dret i de la seva recerca.

UN LLENGUATGE RIC EN MATISOS

És difícil saber-ho amb certesa, però pot ser que aquests dèficits també influeixin en certs biaixos que acusa la percepció de la recerca jurídica per part d'altres investigadors. Com si només es tractés de respondre a la pregunta: "Això es pot fer?" Certament, la delimitació dels marges legals és un dels comesos fonamentals de la recerca jurídica. Però això no significa que el llenguatge jurídic sigui binari o inflexible. Al contrari, el Dret, i també la seva recerca, és molt ric en matisos i possibilitats.

Valgui per il·lustrar-ho un exemple. Una de les raons que explica el bon sistema que tenim de trasplantament d'òrgans troba el seu origen en una Llei que mostra un mètode original que anomenem regulació per defecte: consisteix a facilitar una opció, la que es considera òptima en termes d'interès general, sense imposar-la ni subvencionar-la i sense prohibir l'opció contrària. Així, l'extracció d'òrgans amb finalitats terapèutiques es podrà realitzar tret que hi hagi

constància expressa de la seva oposició. Aquest mètode admet múltiples variants, però gira entorn d'una idea molt senzilla: no ens agrada omplir formularis. No cal sempre obligar o prohibir. Hi ha moltes altres opcions, com ara facilitar, induir, promoure o suggerir. Aquest exemple mostra com el Dret pot ser creatiu, eficient i respectuós a la vegada, i com la recerca jurídica pot ajudar a trobar solucions innovadores per a reptes socials complexos.

Preinscripció a partir del 3 de juny
Campus a Lleida i a Igualada

Som UdL
I tu, què vols ser?

Universitat de Lleida

CÉSAR CIERCO SEIRA és catedràtic de Dret Administratiu a la Universitat de Lleida. És premi extraordinari de Llicenciatura, becari del Reial Col·legi d'Espanya i doctor per la Universitat de Bolonya. Ha realitzat estades de recerca en centres com les universitats de la Sorbona i d'Oxford. I ha investigat sobre procediment i justícia administrativa, el Dret de la Salut Pública i, darrerament, la vacunació.

“LA IA ENS HA DE PERMETRE DESBUROCRATITZAR L'ADMINISTRACIÓ”

Per **REDACCIÓ XXII** / Fotos: **UNIVERSITAT DE LLEIDA**

D'on va sorgir la seva vocació per la recerca jurídica? De la meua vocació per ser professor en Dret. Aquesta era la meua primera il·lusió. Em van captivar els professors que vaig tenir aquí a Lleida durant la carrera. La recerca va venir de la mà, ja que el primer pas per arribar a ser professor en Dret passa per la tesi doctoral.

Sobre què tractava la seva tesi doctoral? Vaig fer la meua tesi doctoral a Itàlia, a Bolonya, i hi analitzava els mecanismes per millorar la participació dels interessats en els procediments administratius, és a dir, com intervenir, per defensar-se o per ajudar a prendre decisions en els procediments de l'Administració.

I a partir d'aquí? Venen les estades, l'obertura de noves línies, els articles doctrinals, els llibres... la carrera investigadora és molt exigent.

Ens podria parlar d'alguna de les seves recerques actuals? En aquests moments estic treballant, fonamentalment, en tres línies diferents. La primera està connectada amb la desburocratització, que tothom sap que és un problema greu del nostre temps. En concret, es tractaria de definir una proposta per introduir més oralitat en l'Administració aprofitant les noves oportunitats que ofereix la IA. Per exemple, ampliant les possibilitats perquè els ciutadans i els empleats públics puguin omplir formularis o fer tràmits de manera oral (o mitjançant videoconferència), cosa que pot ajudar, d'altra banda, a reduir la bretxa digital i la que afecta els col·lectius més vulnerables. La segona té a veure amb una nova iniciativa que hem impulsat amb Agrotecnio per fusionar recerques i fa referència a les plantacions de tòfona i els problemes existents per

catalogar-les jurídicament (agrícola vs. forestal). La tercera fa referència a la vacunació, que és un dels temes d'investigació que més he desenvolupat en els darrers anys amb la voluntat de contribuir des del Dret al perfeccionament del nostre model.

Creu que la recerca jurídica està prou valorada? Diria més aviat que és poc coneguda, tot i que nosaltres mateixos, els investigadors, hem de posar més de la nostra part per millorar-ne la divulgació i visibilitat.